

Zakończenie

<https://doi.org/10.18559/978-83-8211-245-0/20>

Powszechność dyskusji naukowych i popularnonaukowych w obszarze zrównoważonego rozwoju świadczy o dużym znaczeniu przypisywanemu temu zagadnieniu oraz o świadomości, że dążenie do zachowania planety w stanie niepogorszonym dla przyszłych pokoleń to działanie konieczne, które należy podjąć bezzwłocznie. W monografii poruszono różnorodne wątki związane z tym zagadnieniem, pogrupowane w trzy bloki tematyczne, które wzajemnie się przeplatają i uzupełniają: wyzwania cyfrowe i środowiskowe, wyzwania społeczne oraz wyzwania handlu międzynarodowego.

Wyzwania stojące przed Europą w związku z podwójną transformacją, w tym zrozumienie interakcji i relacji między transformacją ekologiczną i cyfrową, mają najistotniejsze znaczenie dla osiągnięcia ambitnych celów tych przemian. Wymaga to koordynacji polityki na poziomie europejskim i krajowym w zakresie zapewnienia instrumentów umożliwiających wykorzystanie transformacji cyfrowej do realizacji celów zielonej transformacji. Wiąże się ponadto z zaangażowaniem społeczności lokalnych, przedsiębiorstw oraz innych interesariuszy w zbiorową realizację tego jakże ważnego, a zarazem skomplikowanego projektu (rozdział 1).

Sugerowane cytowanie:

Cabańska, J., Czyżewska-Misztal D. i Mazur G. (2024). Zakończenie. W: J. Cabańska, D. Czyżewska-Misztal i G. Mazur (red.), *Droga do zrównoważonej gospodarki światowej* (s. 255–258). Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. <https://doi.org/10.18559/978-83-8211-245-0/20>

Ta książka jest udostępniana na licencji Creative Commons – Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe

Ważną rolę odgrywa tu prawodawstwo Unii Europejskiej (UE) dotyczące rynku cyfrowego (rozdział 2), jak i coraz szersze zastosowanie rozwiązań opartych na sztucznej inteligencji, które mogą być zaimplementowane także na poziomie polityki regionalnej i miejskiej (rozdział 3). Nie mniej istotne dla skuteczności transformacji ekologicznej w kontekście UE są działania podejmowane w kwestii transformacji energetycznej, której przeprowadzenie będzie warunkowało możliwość osiągnięcia celów założonych w ramach Europejskiego Zielonego Ładu (rozdział 4).

Wielowymiarowość wyzwań o charakterze cyfrowym i ekologicznym ma swoje przełożenie także na interakcje człowieka ze środowiskiem, w tym przedsięwzięcia podejmowane przez społeczność globalną na rzecz przywrócenia równowagi ekosystemom ziemskim i ograniczenia antropogenicznego wpływu na środowisko (rozdział 5). Aby proces odbudowywania równowagi mógł przebiegać pomyślnie, podejmuje się na coraz większą skalę próby optymalizacji działalności gospodarczej w zgodzie z modelem gospodarki o obiegu zamkniętym (rozdział 6). Kluczowe znaczenie w tym zakresie przypisuje się także zintegrowanemu gospodarowaniu zasobami wodnymi (rozdział 7).

Wspieranie zrównoważonego wzrostu gospodarczego oraz wzmocnianie konkurencyjności przedsiębiorstw jest niezbędne do równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego. Aby promować powszechny i harmonijny rozwój, UE pogłębia swoją spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. Wyrównywanie dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym regionów jest jednym z podstawowych celów polityki spójności UE (rozdział 8). Od samego początku funkcjonowania Wspólnot Europejskich (obecnie Unii Europejskiej) występowały duże różnice terytorialne i demograficzne, które mogły się stać przeszkodami na drodze ku integracji i rozwojowi w Europie.

Dla wielu europejskich państw jest obecnie charakterystyczny proces starzenia się społeczeństw, który może przynieść wiele konsekwencji, obserwowanych zarówno w skali makro (poprzez oddziaływanie na sytuację na rynku pracy oraz system zabezpieczenia społecznego), jak i mikro (dla indywidualnych osób oraz gospodarstw domowych, np. przez reorganizację struktury dochodów i wydatków, zapotrzebowanie na usługi zdrowotne) (rozdział 9). W obliczu zmian demograficznych w Europie, a także rosnącej skali przepływów migracyjnych, konieczne jest wypracowanie skutecznej europejskiej polityki imigracyjnej i azylowej, obejmującej zarządzanie migracją oraz wspólne zasady azylowe. W odpowiedzi na tę potrzebę Komisja Europejska (KE) zaproponowała nowy pakt obejmujący zestaw przepisów, których wprowadzenie ma na celu stworzenie bardziej sprawiedliwego, skutecznego i zrównoważonego systemu migracji i azylu w UE (rozdział 10). Przy dobrze zarządzanym systemie migracje mogą przyczynić się do wzrostu gospodarczego, pobudzenia inwestycji, a w konsekwencji pozytywnego kształtowania sytuacji na rynku pracy. Obserwowanie zmian na rynku pracy jest decydujące dla wskazywania kierunków polityki gospodarczej

i społecznej na szczeblu unijnym i krajowym oraz wdrażania przyjętych założeń zgodnie z solidarnością społeczną, będącą jednym filarów polityki UE (rozdział 11). W ramach polityki społecznej obok kwestii zatrudnienia równie ważne są działania w obszarze ochrony zdrowia. Podczas pandemii COVID-19 państwa UE zareagowały na zagrożenie zdrowia obywateli pogłębieniem współpracy i utworzeniem Europejskiej Unii Zdrowotnej, która ma przygotować UE do lepszego reagowania na przyszłe kryzysy i zagrożenia (rozdział 12). Budowa zrównoważonego i odpornego społeczeństwa ma kluczowe znaczenie w obliczu współczesnych wyzwań globalnych. Skuteczną odpowiedź na te wyzwania stanowi realizacja celów zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), które odnoszą się do problemów ekonomicznych, środowiskowych i społecznych, z uwzględnieniem perspektywy długookresowej oraz integracji międzypokoleniowej (rozdział 13). Istotną rolę w dążeniu do tych celów odgrywa społeczeństwo jako całość, a także indywidualnie każda jednostka przez zachowania konsumenckie (rozdział 14).

Złożoność i wielowymiarowość wyzwań społeczno-gospodarczych, przed którymi stoją państwa i ich społeczeństwa na całym świecie, wymaga wielu działań o charakterze ponadnarodowym. Omawiane w poszczególnych rozdziałach aspekty dotyczące zrównoważonego rozwoju, choć często wdrażane na poziomie przedsiębiorstwa, regionu czy państwa, dla swojej skuteczności w szerokim wymiarze wymagają koordynacji i działań wychodzących poza granice poszczególnych krajów. Intensywność i charakter powiązań we współczesnej gospodarce światowej sprawiają, że wiele wyzwań ma wymiar globalny i tak też muszą być adresowane i realizowane programy na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Zmieniający się charakter poszczególnych gospodarek kreuje nową rzeczywistość w odniesieniu do globalnych powiązań gospodarczych i handlowych. Postępujący rozwój technologiczny i towarzysząca mu digitalizacja sprawiają, że wzrasta udział usług w światowym handlu. Dynamicznie rozwijające się usługi cyfrowe, dla których odległość geograficzna między usługodawcą a usługobiorcą nie ma znaczenia, tworzą nowe możliwości dla przedsiębiorstw i gospodarek na całym świecie. Wykorzystanie tego pro wzrostowego potencjału transformacji cyfrowej w sektorze usług wymagać jednak będzie nowych rozwiązań odpowiadających na pojawiające się wyzwania i bariery (rozdział 15). Dostosowania do nowej sytuacji w handlu międzynarodowym dotyczą także handlu towarowego. Ostatnie lata to okres dynamicznych zmian w tym zakresie, włącznie z rozwojem tzw. handlu elektronicznego, rodzącym wiele nowych zadań dla państw i społeczeństw na całym świecie. W tym kontekście UE przygotowuje się do największej reformy swojego systemu celnego w historii. Zaproponowane przez KE rozwiązania mają dostosować system celny do wyzwań współczesnego handlu, jego rosnącej skali, złożoności oraz cyfryzacji. Nowe propozycje w ramach systemu celnego mają służyć ochronie konkurencji i interesów podmiotów gospodarczych oraz konsumentów w UE, a rozwój cyfrowego systemu obsługi celnej powinien zapewnić

kompleksowy dostęp do informacji, efektywność działania i walkę z nadużyciami (rozdział 16).

Rozwój handlu i powiązań gospodarczych na poziomie globalnym ma wymiar nie tylko ilościowy, ale w coraz większym stopniu powinien uwzględniać kwestie dotyczące zrównoważonego rozwoju. Istotnym i ciekawym przykładem w tym zakresie jest rozwój idei Sprawiedliwego Handlu, który przez wprowadzanie na rynek wartości takich, jak odpowiedzialność, altruizm i solidarność odgrywa ważną rolę w transformacji gospodarki w kierunku zrównoważonej gospodarki rynkowej (rozdział 18). Promowane w ramach tej idei przestrzeganie odpowiednich norm ma szczególne znaczenie dla producentów i eksporterów z krajów rozwijających się, co powinno służyć zarówno tym państwom, jak i wychodzeniu z ubóstwa ich społeczności.

Wyzwania, przed jakimi stoi światowa gospodarka i społeczność w związku ze zmianami klimatycznymi, są szczególnym zadaniem dla państw Globalnego Południa. Mimo że z historycznego punktu widzenia są one w mniejszym stopniu odpowiedzialne za zachodzące zmiany klimatyczne, ponoszą relatywnie większe koszty dostosowań do nowej rzeczywistości. Niezwykle ważne jest, aby brały one aktywny udział w przebudowie modelu gospodarczego w skali globalnej. Rosnące znaczenie krajów rozwijających się w światowej gospodarce wymaga, aby były aktywnym uczestnikiem procesu rozwiązywania problemów globalnych. Narzuca to konieczność wypracowania nowych wzorców współdziałania krajów rozwijających się i rozwiniętych, wielostronnego zaangażowania obu grup państw oraz ich kooperacji z organizacjami i instytucjami w wymiarze narodowym, regionalnym i globalnym (rozdział 17). W tym kontekście należy podkreślić (do czego skłaniają wnioski płynące z wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu i służącego temu Kompas dla Zmiany Systemowej), że jedynie systemowe podejście do zmian da ludzkości szansę zapobieżenia dalszej degradacji środowiska naturalnego i efektywnego dostosowywania się do postępujących zmian klimatycznych. Złożoność i współzależność zachodzących procesów wymagają szerokiego i wielopoziomowego współdziałania przy realizacji ambitnych celów środowiskowo-klimatycznych (rozdział 19).